

In memoriam

Prof. dr. Omer Hadžiselimović (1946–2016)

V Chicagu je 30. novembra 2016 po težki bolezni, vendar za prijatelje, ki so njegovo bolezen spremljali od daleč, nepričakovano umrl profesor dr. Omer Hadžiselimović. Omer Hadžiselimović je bil človek z izjemno življenjsko voljo in je prijateljem kot v letih, ki jih je z ženo Esmo in mlajšo hčerko Dino v obleganem Sarajevu preživel v pomanjkanju, skrajni negotovosti in vsakodnevnem soočanju z dotlej nepredstavljivimi vojnimi strahotami, tudi v času težke bolezni pošiljal optimistična sporočila, ki so napovedovala skorajšnje izboljšanje zdravstvenega stanja. V obleganem Sarajevu ga je kamera ameriškega televizijskega snemalca ujela, ko je na kolesu z veliko posodo in vso hitrostjo, ki jo je zmoget, hitel po pitno vodo. Ob enem teh podvigov je za las ušel ostrostrelčevemu izstrelku, ki je zadel posodo za vodo. Triindvajset let pozneje pa mu usodnemu razpletu bolezni ni več uspelo ubežati. Izgubil je bitko z boleznijo, močnejšo od neizmerne vere v življenje, ki ga ni zapustila niti v najtežjih trenutkih.

Omer Hadžiselimović je študiral anglistiko in germanistiko na Filozofski fakulteti v Sarajevu, kjer je leta 1970 diplomiral. Dve leti pozneje je magistriral na Oberlin Collegeu v Ohio, leta 1978 pa na Filozofski fakulteti v Sarajevu obranil doktorsko disertacijo z naslovom *Ameriški socialni roman v kritiki na srbohrvaškem jezikovnem področju*, ki je v knjižni obliki izšla leta 1980 pri založbi Svijetlost v Sarajevu. Leta 1972 je na Oddelku za anglistiko Filozofske fakultete v Sarajevu postal asistent za angleško in ameriško književnost, leta 1978 je bil izvoljen za docenta, leta 1981 pa za izrednega in leta 1990 rednega profesorja. V svojih predavanjih in seminarjih je obravnaval razne teme iz novejšje angleške in ameriške književnosti ter kulturne in družbene zgodovine Velike Britanije in Združenih držav Amerike, študijsko pa se je izpopolnjeval in kot predavatelj nastopal tudi na tujih univerzah in znanstvenih ustanovah, med drugim na Univerzi v Oxfordu v Veliki Britaniji, Univerzi Indiana v Bloomingtonu v ZDA ter na Inštitutu Johna F. Kennedyja za severnoameriške študije v Berlinu. V letih 1990–1991 je bil Fullbrightov štipendist, po izvolitvi za rednega

profesorja pa je bil nekaj časa vodja Oddelka za anglistiko, prodekan Filozofske fakultete in predsednik fakultetnega sveta.

Leta 1994 sta se s soprogo Esmo odločila, da s hčerko Dino zapustita oblegano Sarajevo in odideta ZDA, kjer se je od začetka devetdesetih let že šolala hčerka Belma. »Ko postaneš emigrant, si mnogo izgubil ali pa si na poti, da mnogo izgubiš: svojo deželo, svojo kulturo, svoje prijatelje,« je leta 2010 ugotavljal v eseju z naslovom *Usoda emigranta: dve življenji za ceno enega*, ki ga je leto pozneje objavil tudi v reviji *Dve domovini* Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU.¹ »A prav tako mnogo dobiš: novo deželo, nova spoznanja, novo izkušnjo in morda tudi nove prijatelje. Napetost med izgubo in dobitkom – z vidika odhodka in prihodka na računu življenja – ti daje vtis, da živiš dve življenji, eno, ki si ga pustil za seboj, in drugo, ki ga trenutno živiš. Starega življenja še nisi povsem zapustil in v novo še nisi povsem vključen.« Hadžiselimovići so v ZDA najprej našli nov dom v Richmondu v zvezni državi Indiani. Omer je poučeval na Earlham Collegeu v Richmondu, občasno pa predaval tudi na Univerzi Indiana v Bloomingtonu in vodil seminarsko delo študentov na bližnjih univerzah v Ohio. V novem življenjskem in delovnem okolju je po lastnih besedah iz bosanskega amerikanista in anglista postal ameriški »bosnist«. »Moje pedagoško delo se ni bistveno spremenilo«, toda »nekaj sem iz Bosne proučeval Ameriko, zdaj pa se pri branju, raziskovanju in pisanju od ameriških študij usmerjam k balkanskim študijam in Bosni«, je zapisal. Po šestih letih bivanja in dela v Richmondu se je z družino preselil v Chicago, kjer je nadaljeval poučevanje na Lake Forest Collegeu in na univerzah North Park in Loyola. Na zadnji je bil na oddelku za anglistiko honorarni predavatelj za ameriške študije, primerjalno književnost in potopisno literaturo.

Raziskovanju potopisne literature se je posvetil že v Sarajevu, kjer je leta 1989 izšla njegova odmevna knjiga *Na vratima Istoka, Engleski putnici o Bosni in Hercegovini od 16. do 20. veka*, o kateri smo poročali tudi v *Zgodovinskem časopisu*.² V njej je zbral, komentiral in prevedel zapise britanskih popotnikov, ki so v omenjenem času večinoma na poti v Istanbul ali iz Istanbula potovali čez Bosno in Hercegovino ter poročali o tamkajšnjih razmerah, in pri tem opozoril, da se je britansko zanimanje za južnoslovanski del Balkana povečalo šele z okrepljenim zahodnoevropskim zanimanjem za »vzhodno vprašanje« v štiridesetih letih 19. stoletja, pri čemer britanski popotniki za razmere v mejnih področjih med krščansko in islamsko Evropo niso imeli posebnega razumevanja in posluha ter so jih neredko opisovali in presojali, kot bi potovali po Afganistanu ali Afriki. Po preselitvi v ZDA je knjigo še predelal in dopolnil ter jo leta 2001 izdal v angleščini v zbirki *Vzhodnoevropske monografije* Oddelka za germanske in slovanske jezike na univerzi v Boulderju v zvezni državi Colorado.³ V raznih ameriških revijah in elektronskih glasilih je objavil še več člankov in razprav o bosanski zgodovini in zgodovini bosanskih muslimanov, hkrati pa

1 Omer Hadžiselimović, »An Immigrant's Deal: Two Lives for the Price of One,« *Dve domovini/Two Homelands*, št. 33 (2011): 191–94.

2 Peter Vodopivec, »Omer Hadžiselimović, Na vratima Istoka. Engleski putnici o Bosni in Hercegovini od 16. do 20. veka. Sarajevo: Veselin Masleša 1989,« *Zgodovinski časopis* 45, št. 1 (1991): 160–62.

3 Omer Hadžiselimovic, *At the Gates of the East: British Travel Writers on Bosnia and Herzegovina from the Sixteenth to the Twentieth Centuries* (New York: East European Monographs, Boulder Colo, 2001).

pripravljaj knjigo o popotniških zapisih britanskih popotnikov o Bosni in Hercegovini v 20. stoletju, ki mu je na žalost ni uspelo dokončati. Zgodovinske teme je pozorno obravnaval tudi v člankih in razpravah s področij ameriških študij ter ameriške in britanske književnosti. Ko sva se leta 1982 spoznala in zblížala med študijskim potovanjem po ZDA, mi je bilo pri razpravah z ameriškimi kolegi o tedaj zame zapletenih vprašanjih ameriške zgodovine v neprecenljivo pomoč Omerjevo izjemno poznavanje ameriškega zgodovinopisja in neredko nasprotujočih si zgodovinopisnih ocen in interpretacij.

Omer Hadžiselimović je bil v ZDA vse od ustanovitve leta 2006 član uredniškega odbora dvojezičnega angleško-bosanskega elektronskega trimesečnika *Spirit of Bosnia/Duh Bosne*, ki objavlja znanstvene in druge članke o zgodovini, književnosti in politiki Bosne in Hercegovine. Bil je tudi aktiven član leta 2007 v Charlotte v Severni Karolini osnovane Bosansko-hercegovske ameriške akademije znanosti in umetnosti (Bosnian-Herzegovinian American Academy of Arts and Sciences – BHAAAS). Že v času življenja in dela v Sarajevu si je pridobil sloves izvrstnega književnega prevajalca, po preselitvi v Združene države pa je zavzeto prevajal predvsem poezijo (med drugim bosanskih pesnikov Marka Vešovića in Milorada Pejića, s katerima ga je povezovalo dolgoletno prijateljstvo). Nemalo pozornosti sta vzbudila tudi intervjuja, ki ju je s prevajalcem in literarnim zgodovinarjem Zvonimirom Radeljkovićem napravil z ameriško pisateljico Susan Sontag in nigerijskim pisateljem Chinuo Achebejem (prozna besedila zadnjega je tudi prevajal).

Omer Hadžiselimović je bil nadvse prijeten, neposreden in duhovit sogovornik. Slovenski zgodovinarji smo se z njim srečevali na konvencijah Ameriškega združenja za slovanske študije in pri njemu doma v Chicagu, nekateri pa smo se z njim spoznali že v času njegovega življenja in dela v Sarajevu ter z njim vse od tedaj prijateljevali in tesno sodelovali. Vsem, ki smo ga poznali, ostaja v nepozabnem spominu.

Peter Vodopivec